

סימן מ"ב

שיעור טעימה מפת לחם משנה

נחשב שאכל מלח"מ דפחות מכזית לא שמה
אכילה ואין צעין אכילה מלחם משנה.

ואף דעל טעימת לחם כל דהו כזר מצד
ברכת המוציא, אבל מ"מ לא חשובה
"אכילה" אלא טעימה בעלמא, ואין צעין
אכילה דוגמא לכך יעויין בסי' תע"ז צ"ח
[הוצא ציה"ל סי' רע"א] דלגבי כוס של
צרכה צעין דוקא מלוא לוגמיו, דפחות
מכך לא חשיבא אפי' טעימה כלל (ויעו"ש
דמחדש דלגבי ארבע כוסות צעין שתיית
"רוז הכוס" אבל בקידוש וכיו"צ אף שאין
דין שתיית הכוס רק דין טעימה, מ"מ לא
סגי בשתיית פחות מלוא לוגמיו) וחזין
דטעימה בעלמא לא חשיבה כלל, וצעין
טעימה חשובה כמו שתיית מלוא לוגמיו,
ה"נ בנידו"ד דצעין אכילה מלח"מ י"ל דכל
שלא אכל כזית לא חשיבה אכילה כלל, אלא
טעימה ולא יא' יד"ח לח"מ.

אולם י"ל דשפיר אפשר ל' דיוצא אף בטעימת
כל דהו פחות מכזית דאפשר ל' דדין
לחם משנה לא נחקן כלל דיש דין "אכילה"
מלח"מ. רק נחקן דלריך להתחיל הסעודה
על צ' לחמים, וכל שפתח והתחיל הסעודה
על לחם משנה שפיר דמי.

הנה הוצע מלחם משנה, לא נתברר בפוסקים
כמה נריך לטעום מפת הלחם משנה
אם נריך טעימה כשיעור "כזית" או סגי
אף טעימה כל דהו. וכל שצריך וצנע על
שתי לחמים. יא' ידי חובתו, אף כשגומר
סעודתו על פת אחר שאינו מלח"מ (ודבר
זה שכיח טובא בסעודה שלישית ציהמ"ד
שכל המסובים עושים לח"מ אחד, ואוכלים
רק טעימה קטנה מלחמי הלחם משנה
וגומרים לאכול על פרוקות אחרות).

לפום ריהטא נראה דלריך לכל הפחות כזית,
דפחות מכך לאו שמה אכילה כלל
והיה טעימה בעלמא, (וא"צ נט"י לכו"ע)
וחז"ל תקנו דלריך לאכול סעודה שבת מלחם
משנה ופחות מכזית לא מיקרי אכילה כלל.

והנה יעויין בסי' קס"ז במג"א ו' דרעה
לומר דצכל סעודה נריך לאכול כזית
מפרוסת המוציא, כמו צליל פסח דלריך לאכול
כזית מלא משום ברכת המוציא. והמ"א
נחקשה צה דלא ראה נוהגין כך לאכול מיד
כזית צבת אחת. ומסקנתו דלכתחילה טוב
להחמיר בזה, והוצא דבריו במשנ"צ ס"ק
ט"ו ובסוף ס"ק ל"ה יעו"ש. אולם כל זה הוא
רק לכתחילה אבל בשבת יל"ד דצעין דיהא
אכילת כזית מהלחם משנה כי בלא"ה לא

יעוש"ד ולפי דבריו אף אי נימא דזעינן
שיעור אכילה של כזית מ"מ אפשר לזרף
אכילה של כל המסובין.

ולפי זה אם יזרף על לח"מ, ויאכל ממנו
רק פחות מכזית ללא זירוף של שאר
בני המסובין (שאף אחד לא יאכל מהלח"מ
עוד ונמא שאכלו מהלח"מ רק פחות מכזית)
אפשר ללא מהני, דהא עתה אמרינן דמהני
מטעם זירוף כל המוסבין, דהפת נאכל ע"י
כולם, אבל כאשר אף אחד לא יאכל מהפת
כזית לא ינא.

ברם דבר זה צריך תלמוד רב, ובהקדם יש
לדון ולחקור האם באמת מהני בכל
הש"ס זירוף של שני בני אדם שיאכלו ביחד
כזית, דלכאורה אין צוה שום סברא דתיהני,
זירוף של שני בני אדם, דלא זה אכל ולא
זה אכל.

ובאמת מלאנו צוה דעת החת"ס בשו"ת
סי' ק"מ שדן בענין אכילת קדשים
דמצואר בגמרא יומא דף לט. דכל כהן הגיע
לו כפול מלחם הפנים והיו הצנועין מושכין
את ידיהם. ומשמע שם צרש"י דאילו היה
מגיע להם בשיעור כזית לא היו מושכים
ידיהם, ורק כיון שהגיע להם רק כשיעור
פול משכו ידיהם וכותב החת"ס צוה"ל:
דלפענ"ד אין מ"ע מחויב על האוכל קדשים
שיאכל כזית דא"כ לא היו רשאים לחלק
הקדשים לכמה כהנים שיגיע לכל אחד כפול
ואין שום אחד מהם מקיים המצוה מ"ע
בכל הקדשים. חוץ מפסח שבו מחויב כל
אחד לאכול כזית אבל שאר קדשים מלאו

ובאמת ישנם פוסקים דס"ל דא"כ כלל
לאכול מהלח"מ וסגי לשמוע ברכת
המוציא שזירף המזרף על לח"מ, אף שאינו
אוכל מכך, אבל אף לדעת הפוסקים דס"ל
דזעינן אכילה מהלח"מ י"ל דסברין דזעינן
התחלת הסעודה תהיה בלח"מ. אולם א"כ
צוה דין וגדר אכילה אלא כל התחלה שהיא.
איצרא דאכתי יש לפקפק דפחות מכזית לא
הוה אף התחלה דלאו כלום הוא וצ"ע.

זירוף כל המסובין לשתיית מלוא לוגמיו בכוס, ובאכילת קדשים

ולכאורה יש להציא לנידו"ד חקירה מחודשת
דכמו דכתבו הפוסקים צסי' רע"א
סעיף י"ד לגבי שתיית כוס של קידוש דזעינן
שיעור מלוא לוגמיו דלא צעינן דהמקדש הוא
ישתה כל הכוס אלא דאפשר לזרף שתיית
כל המסובין, דהעיקר שישתו הכוס של קידוש
ה"נ י"ל דהעיקר שיתחיל הסעודה על לח"מ,
ולא צעינן שיעור אכילה שיהיה על ידי אדם
אחד אלא סגי זירוף של כל המסובין. דכל
המסובין יחד אכלו כזית צסעודה מהלחם
משנה ינאו דע"י כולם אכלו כזית.

ויעויין בערוך השלחן סי' רע"א סעיף ל"ו
דהוכיח דין זה דאין צריך שתיית
רביעית למקדש, כמו בלחם הפנים דכתיב
צוה מפורש דין אכילה, מ"מ א"כ דין כזית
לכא"ו אלא אמרינן ציומא דף לט. דהכהנים
היו אומרים הגיעני כפול שהוא פחות מכזית.
וחזינן דסגי זירוף של כל הכהנים יחד, ה"נ
בשתיית כוס קידוש סגי זירוף כל המסובין

[מנחת חינוך]

עשה שיהיה זה הלחם הפנים או המנחה והחטאות נאכלים ולא יותירו ממנו וזה נטרפס יחד לאכלו כולו נתקיים מ"ע ואכלו אותם אשר כופר בהם. ומ"מ מי שמגיע כפול ושצע ממנו או כזית אפי' אינו שצע ממנו הו"ל אכילה ומנחה חשובה היה חולק, [ואז לא היה מושך ידיו] אבל כשמגיע כפול ואינו אלא סניף למ"ע ע"י צירוף כולם והמנחה יכולה להתקיים ע"י אחרים היה הנועם מושכים את ידיהם זהו כוונת התוס' ישנים שם ודברי המ"א סי' נ"ג ס"ד כו' ז"ע עכ"ל.

והנראה צביאור דבריו, דמי שאוכל כזית מקיים צעמנו, מנחת אכילת קדשים ואינו כסניף וצירוף לאחרים, ולכן לא משכו ידיהם, ומי שאוכל פחות מכזית נעשה צירוף וסניף עם אחרים ולכן משכו הנועם את ידיהם. ומתבאר כאן חידוש גדול דבאמת שייך מציאות של צירוף וסניף שנים מטרפס לקיים מנחת אכילה, וא"כ שפיר י"ל כן אף לגבי קידוש ולח"מ דמוטל עליהם לאכול כזית מלח"מ ואז מקיים מנחה צעמנו. וכשאוכל פחות מכזית ועל ידי כמה אנשים נאכל כזית הוה כסניף וצירוף. ויאלו המנחה. אבל הנועם משכו ידיהם מכהאי גוונא, וא"כ אף בקידוש ולח"מ לכתחילה עדיף לנאת צעמנו המנחה [ומה שסיים החת"ס סוף דבריו דדברי המג"א ז"ע, דשם הביא המג"א ענין הנועם על מושכין ידיהם דזה ראה דלא להתקוטט על המנחות, וזה תמוה דרק כשהגיע לו רק כפול היו מושכין את ידיהם ולא כשקיימו מנחה בכזית ממנו].

אבן ז"ע בזה דעת החת"ס דצו"ת סי' מ"ט מצוה להדיא דלא שייך כלל דין צירוף צענין אכילה, וכונן דצלחם הפנים וקדשים היה כהן אחד אוכל כזית וכן כל כהן אם היה אוכל ככזית היה מקיים המנחה, אבל שאר אלו שהיו אוכלים רק כשיעור פול לא קיימו כלל את מנחת אכילת קדשים [אלא דשם ממשיך החת"ס דמ"מ שייך בזה קצת מנחה ואינה מנחה גמורה ומציא דברי המ"א הנ"ל שהוכיח דיש למשוך ידיו ולא להתקוטט על מנחה מהא דהכהנים הנועם מושכים ידיהם מלח"מ אף שהיה רק כשיעור פול, ומצוה דס"ל להמ"א דעכ"פ הוה מנחה דאל"ה לא הוכיח מכך לשאר מנחות ע"ש. וכאמור לעיל דבסי' ק"מ נשאר צ"ע דברי המ"א] עכ"פ נתבאר דעת החת"ס דלא שייך שום צירוף באכילה, וכן מצוה להדיא במנחת חינוך מנחה קל"ד אות ז' דבאכילת פחות מכשיעור לא קיימו כלל המנחה.

[מנחת חינוך]

א"כ גם צלחם משנה אין שום דין צירוף, וז"ע מ"ש בשחיית כוס יין דמהני צירוף כל המסובים.

אולם צבית הלוי ח"א סי' ג', ובעיקר ח"ג סי' נ"א אות ה' קצע גדר צרור מחי אמרינן שמטרפס אכילת כמה בני אדם. ומחי לא אמרינן כך. והוא במנחה דמוטל על כל אדם פרטי כגון מנחה מרור אכילת קרבן פסח וכיוצ"ז בזה לא שייך שום צירוף, אבל אכילת קדשים שאינה מנחה המוטלת על כל כהן וכהן פרטי (שהרי כהן שלא אכל קדשים לא ציטל מ"ע) בזה אמרינן דשייך צירוף שהקדשים נאכלים ע"י כל הכהנים

נחלקו הפוסקים לגבי קיום מצוה בחצי שיעור כגון שיש לו רק חצי כזית מצה, אם יש מצוה לאוכלם, דכמו לגבי עצירה אמרו דחצי שיעור אסור מן התורה ה"ל לגבי מצוה יש מצוה בחצי שיעור והוכיח המהר"ץ חיות מלחם הפנים שהלנועים מושכין ידיהם מלחם"פ שהיה רק כשיעור פול, דבאופן שיש לו רק חצי שיעור אין צוה שום מצוה ולכן היו הלנועין מושכין ידיהם אולם מציא בסוף דבריו וז"ל: והגאון מהר"מ סופר ז"ל שהיה אצ"ד פרשבורג דחה דברי דבאמת אפשר לומר בכל אכילת מצוה אם אין כזית מצוה או מרור חייב לאכול עכ"פ כל מה שמואל אפילו פחות מכשיעור, ושאינו לחם הפנים דאינו מצוה המוטל על הפרט רק המצוה על כל כהני בית אב שיתאכל לחם הפנים ואם נתאכל ע"י אחר ג"כ נתקיימה המצוה ומפני זה משכו ידיהם, ונכון עכ"ל.

הרי שחילק דיש צ' סוגי מצוות, דמצוה שהוא על כל אחד בזה אמרינן דאף פחות מכשיעור מ"מ יש לאוכלו. ורק לחם הפנים שהוא מצוה על כלל הכהנים. שיתאכל הקרבן [ויסוד זה לא נתבאר עדיין בשו"ת חת"ס הג"ל. אף שמשו' סי' ק"מ היא להמהר"ץ חיות] והוא כעין יסוד הג"ל של הבית הלוי. מעתה י"ל דלדברי החת"ס אלו ג"כ נתכוון בסי' ק"מ ולא מהני צירוף רק במצוה כזאת שאינה על היחיד.

ולבן תבנא לדינא דאין דין צירוף רק בקדשים או בכוס של ברכה דאינה על היחיד.

דכיון דאין דין אכילה על כל כהן וכהן אין צוה דיני אכילה שנאמרו כשהתורה הקפידה על מצוה אכילה. [וע"ש בבית הלוי ח"ג סי' נ"א אות ה' וכו'] דבקדשים מותר אף לאכול בלא כוונה לשם מצוה ואף שלא בדרך אכילה].

ובעין יסוד זה הראה לי ידידי הרב זלמן דישון בשו"ת הג"ר יעקב מליקא סי' י"ד (ומקורו באגדת מעשה ניסים) שיצא לדון בחולה שאינו יכול לאכול שיעור מצוה ומרור אם יש מצוה לאכול פחות מכשיעור מרור ומצוה וכותב דאין מצוה כזו דכיון דהיא מצוה אכילה על כאו"א בעינן דוקא כשיעור, ומשא"כ בקדשים דאינה מצוה על כל כהן פרטי, וממש כיסוד הבית הלוי, ע"ש וע' בשו"ת צרית יעקב סי' ד' חולק עליו ע"ש.

מעתה נכנס של ברכה דאין דין שחיה על כל יחיד ויחיד (שהרי אין כולם חייבים לשמות מהכוס) ועיקר השחיה כדי שלא יהיה גנאי לכוס של ברכה. (ועיין ערוך השלחן סי' רע"א סעיף ל"ה) לכן שפיר מטטרפים כל המסובין. אצל בלח"מ כיון דמוטל על כל אחד לאכול מלח"מ לא מסתבר דמהני צירוף.

ברם י"ל כנ"ל דיש סברא דלא בעינן לבתחילה כשיעור כזית אומנם מדין צירוף קשה לומר לדעת הבית הלוי רק לדעת החת"ס הג"ל י"ל דמטטרפים לסניף מצוה.

אולם החת"ס חזר ושלש דבריו בעל פה, דהנה המהר"ץ חיות צימא דף ל"ט הביא מגמרא זו דהכהנים הלנועים מושכים ידיהם מלחם הפנים כשיעור פול, דהנה